

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ «Каразінський інститут
міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Модернізаційні процеси в економіці країн Азії та Африки

(частина навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародно-політична регіоналістика»

вид дисципліни за вибором

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025/ 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

“ 28” серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Ірина ШАМАРА

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від “26” серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Міжнародно-політична регіоналістика» за другим (магістерським) рівнем

Гарант освітньої програми «Міжнародно-політична регіоналістика» за другим (магістерським) рівнем

Михайло СІДОРОВ

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від “27” серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

доц. Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Модернізаційні процеси в економіці країн Азії та Африки»

складена відповідно до освітньо-професійної програми

«Міжнародно-політична регіоналістика»

підготовки магістра

спеціальності 291 – «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Модернізаційні процеси в економіці країн Азії та Африки» є формування у здобувачів знань, аналітичних умінь та практичних навичок дослідження економічних трансформацій у країнах Азії та Африки, виявлення їх специфіки, закономірностей і проблем у контексті глобальних модернізаційних тенденцій, а також розвитку критичного мислення щодо можливостей застосування зарубіжного досвіду у національній економіці.

1.2. Завдання курсу:

- ознайомлення студентів із теоретико-методологічними підходами до вивчення модернізаційних процесів;
- формування знань про історичні передумови, етапи та моделі модернізації в країнах Азії та Африки;
- розкриття особливостей економічного розвитку, індустріалізації, аграрних і соціальних реформ у зазначених регіонах.
- розвиток умінь аналізувати інституційні зміни, зовнішньоекономічні зв'язки та інтеграційні процеси в Азії та Африці;
- виявлення специфіки соціально-економічних диспропорцій і проблем сталого розвитку;
- опанування методів порівняльного аналізу економічних моделей різних країн.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
За вибором
Денна форма навчання
Рік підготовки
2-й
Семестр
3-й
Лекції
22 год.
Практичні, семінарські заняття
11 год.
Лабораторні заняття
-
Самостійна робота
87 год.
Індивідуальні завдання
-

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- формування наступних спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України

СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

СК12. Здатність виявляти та аналізувати традиції політичної поведінки країн Західної, Північної, ЦентральноСхідної Європи, основних міжнародних гравців регіону (Великої Британії, Німеччини, Франції), а також країн Східної, Південно-Східної, Південної, Центральної Азії, Близького та Середнього Сходу та Африки регіональні конфлікти та пов'язані із ними питання безпеки.

- формування наступних м'яких навичок (soft skills):

1. лідерства;
2. гнучкості;
3. комунікабельності;
4. професіоналізму;
5. креативності тощо

1.7. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

РН1. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН2. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

РН7. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

РН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН16. Скласти комплексну експертно-аналітичну характеристику європейських, американських, азіатських регіонів та гравців, визначати та прогнозувати стан міжнародних відносин в регіоні та політичний вплив Європи, Східної та Південно-Східної Азії у сучасному світі

1.8. Пререквізити: вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін, як: Міжнародні системи та глобальний розвиток, Міжнародно-політична регіоналістика.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи модернізаційних процесів

Тема 1. Теоретико-методологічні основи модернізації економіки

1. Поняття модернізації: економічні, соціальні та культурні аспекти.
2. Класичні та сучасні теорії модернізації (Р. Ростоу, С. Хантінгтон, І. Валлерстайн).
3. Особливості модернізаційних процесів у країнах, що розвиваються.
4. Відмінності між модернізацією, постмодернізацією та демодернізацією.
5. Порівняння західних і східних моделей модернізації.
6. Критика теорій модернізації та неомарксистський підхід.

Тема 2. Історичні передумови модернізаційних процесів в Азії та Африці

1. Колоніальне минуле та його вплив на економічний розвиток.
2. Деколонізація та формування нових державних інститутів.
3. Традиційні суспільно-економічні уклади та їхня роль у модернізації.
4. Роль релігії та культурних традицій у процесі модернізації.
5. Вплив воєн і революційних подій на економічний розвиток.

Тема 3. Інституційні зміни та роль держави в модернізаційних процесах

1. Державна політика та інституційні реформи.
2. Моделі «державного капіталізму» в Азії.
3. Африканський контекст: слабкі інститути та виклики розвитку.
4. Роль політичної стабільності у модернізації.
5. Корупція та інституційні бар'єри. Приклади успішних і неуспішних реформ.

Тема 4. Індустріалізація та структурна трансформація економік

1. Шляхи індустріалізації: від імпортозаміщення до експортно-орієнтованого розвитку.
2. Досвід «азійських тигрів».
3. Африканські країни: проблеми низького рівня індустріалізації.
4. Роль прямих іноземних інвестицій.
5. Вплив транснаціональних корпорацій.
6. Досвід створення спеціальних економічних зон.

Тема 5. Аграрні перетворення та продовольча безпека

1. Роль аграрного сектору в економіці країн, що розвиваються.

2. «Зелена революція» в Азії: успіхи та проблеми.
3. Виклики продовольчої безпеки в Африці.
4. Сучасні аграрні інновації.
5. Роль міжнародних організацій (ФАО, ПРООН).
6. Аграрні кооперативи та роль селянських господарств.

Розділ 2. Стратегії розвитку та модернізаційний потенціал країн Азії та Африки

Тема 6. Розвиток людського капіталу та освітні реформи

1. Освіта як фактор модернізації.
2. Досвід масової грамотності в країнах Південно-Східної Азії.
3. Проблема «витоку мізків» для Африки.
4. Роль університетів та центрів інновацій.
5. Медична інфраструктура і здоров'я як частина людського капіталу.
6. Гендерна рівність у доступі до освіти й праці.

Тема 7. Інновації, цифровізація та нові технології

1. Роль цифрової економіки в модернізації.
2. Індія та ІТ-сектор як приклад успіху.
3. Африка: мобільні технології та фінансові інновації (M-Pesa, мобільні банки).
4. Кібербезпека як виклик розвитку.
5. Використання штучного інтелекту та Big Data.
6. Цифрова нерівність між містом і селом.

Тема 8. Зовнішньоекономічні зв'язки та інтеграційні процеси

1. Вплив глобалізації на економіки Азії та Африки.
2. Регіональні інтеграційні об'єднання (АСЕАН, Африканський Союз, АфКТЗ).
3. Роль Китаю у розвитку Африки.
4. Вплив іноземної допомоги та кредитів МВФ і Світового банку.
5. Нові «шовкові шляхи» Китаю.
6. Конкуренція за інвестиції між країнами регіонів.

Тема 9. Соціально-економічні диспропорції та виклики сталого розвитку

1. Урбанізація та міграція як фактори модернізації.
2. Соціальна нерівність та бідність.
3. Екологічні виклики: дефіцит ресурсів, зміна клімату.
4. Демографічний вибух у країнах Африки.
5. Нерівномірність розвитку між регіонами й етнічними групами.
6. Глобальні ініціативи зі сталого розвитку (Цілі ООН).

Тема 10. Перспективи модернізаційних процесів у країнах Азії та Африки

1. Прогнозні сценарії розвитку регіонів.
2. Виклики геоекономічної конкуренції (США, ЄС, Китай).
3. Місце Азії та Африки у світовій економіці ХХІ століття.
4. Ризики політичної нестабільності та конфліктів.
5. Молодіжний фактор і ринок праці.
6. Шляхи досягнення сталого інклюзивного розвитку.

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Теоретичні основи модернізаційних процесів						
Тема 1. Теоретико-методологічні основи модернізації економіки	13	4	2			7
Тема 2. Історичні передумови модернізаційних процесів в Азії та Африці	10	2	1			7
Тема 3. Інституційні зміни та роль держави в модернізаційних процесах	10	2	1			7
Тема 4. Індустріалізація та структурна трансформація економік	10	2	1			7
Тема 5. Аграрні перетворення та продовольча безпека	10	2	1			7
Разом за розділом 1	53	12	6			35
Розділ 2. Стратегії розвитку та модернізаційний потенціал країн Азії та Африки						
Тема 6. Розвиток людського капіталу та освітні реформи	10	2	1			7
Тема 7. Інновації, цифровізація та нові технології	10	2	1			7
Тема 8. Зовнішньоекономічні зв'язки та інтеграційні процеси	10	2	1			7
Тема 9. Соціально-економічні диспропорції та виклики сталого розвитку	10	2	1			7
Тема 10. Перспективи модернізаційних процесів у країнах Азії та Африки	10	2	1			7
<i>Підготовка до тестового контролю</i>	17					17
Разом за розділом 2	67	10	5			52
Усього годин	120	22	11			87

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні основи модернізації економіки	2
2-3	Історичні передумови модернізаційних процесів в Азії та Африці Інституційні зміни та роль держави в модернізаційних процесах Індустріалізація та структурна трансформація економік	3
3-4	Аграрні перетворення та продовольча безпека Розвиток людського капіталу та освітні реформи Інновації, цифровізація та нові технології	3
4-5	Зовнішньоекономічні зв'язки та інтеграційні процеси Соціально-економічні диспропорції та виклики сталого розвитку Перспективи модернізаційних процесів у країнах Азії та Африки	3
	Разом	11

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретико-методологічні основи модернізації економіки: Чи універсальні теорії модернізації, створені на Заході? Модернізація та глобалізація: взаємодоповнення чи протиріччя? Порівняйте модель модернізації Сінгапуру та Гани. Чи можлива уніфікована модель модернізації для країн, що розвиваються?	7
2	Тема 2. Історичні передумови модернізаційних процесів: Чи можна подолати колоніальну спадщину за одне покоління? Традиції – гальмо чи ресурс модернізації? Роль британської колоніальної політики у формуванні економіки Індії та Нігерії. Вплив деколонізації на траєкторії розвитку країн Азії та Африки.	7

3	Тема 3. Інституційні зміни та роль держави: Чи є авторитарні режими більш ефективними у модернізації? Інституційна слабкість: причини та шляхи подолання. «Роль сильної держави у модернізаційних проривах».	7
4	Тема 4. Індустріалізація та структурна трансформація: Чому Азії вдалося здійснити індустріалізацію швидше, ніж Африці? Дослідження спеціальних економічних зон у Китаї та Ефіопії. «Роль транснаціональних корпорацій у промисловому розвитку Африки».	7
5	Тема 5. Аграрні перетворення та продовольча безпека: Чи можна вирішити продовольчу проблему лише за рахунок технологій? Яка роль аграрних реформ у соціальній стабільності? Вплив «зеленої революції» на Індію та Кенію. Продовольча безпека як стратегічна мета розвитку.	7
6	Тема 6. Розвиток людського капіталу: Освіта чи інфраструктура: що є важливішим у модернізації? Чи зупинить Африка «витік мізків» у найближчі десятиліття? Людський капітал як головний ресурс ХХІ століття.	7
7	Тема 7. Інновації, цифровізація та нові технології: Чи є цифровізація швидким «ліфтом розвитку» для відсталих країн? Які ризики несе цифрова нерівність? М-Pesa в Кенії та ІТ-сектор Індії. Цифрові технології як новий двигун модернізації.	7
8	Тема 8. Зовнішньоекономічні зв'язки та інтеграція Чи вигідні країнам Африки кредити МВФ і Світового банку? Порівняння інтеграційних моделей АСЕАН та Африканського Союзу. Вплив ініціативи «Один пояс – один шлях» на Африку.	7

9	Тема 9. Соціально-економічні диспропорції та сталий розвиток: Чи є демографічний вибух в Африці шансом чи загрозою? Екологія проти економіки: як знайти баланс? Урбанізація в Лагосі (Нігерія) та Джакарті (Індонезія). Сталий розвиток як виклик для економік, що трансформуються.	7
10	Тема 10. Перспективи модернізаційних процесів: Чи можуть країни Африки повторити «азійське економічне диво»? Яке місце займуть Азія та Африка у світовій економіці до 2050 р.? Молодь як рушій модернізаційних процесів у XXI ст.	7
6.	Підготовка до поточного тестового контролю	17
	Разом	87

6. Індивідуальні завдання

Планом не передбачено

7. Методи навчання

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи: лекції, опитування, тестування, конспектування навчальної літератури, виконання індивідуальних розгляд проблемних ситуацій, рішення ситуаційних задач, мозкова атака. Методи активного навчання використовуються для тренування та розвитку творчого мислення студентів, формування в них відповідних практичних умінь та навичок. Вони стимулюють і підвищують інтерес до занять, активізують та загострюють сприймання навчального матеріалу.

8. Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та практичних занять (групова дискусія);

- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань в ході самостійної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати розрахункові, ситуаційні та інші задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних та хмарних технологій;
- контроль та оцінювання вмінь та навичок вирішувати кейсові проблемні завдання із розподілом ролей в командах.
- Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Структура залікової роботи - білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожен вірну відповідь:

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили здобувачам вищої освіти надається можливість скласти залікову роботу в тестовій формі (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожен вірну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Модернізаційні процеси в економіці країн Азії та Африки», режим доступу:

<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=15498>

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота											Разом	Залік	Сума
Розділ 1 – Розділ 2													
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	ТК			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	60	40	100

*ТК – поточний тестовий контроль

Вивчення курсу – 60 балів (з них: активна робота на семінарських заняттях – максимально 50 балів; поточний тестовий контроль – максимально 10 балів). Підсумковий контроль – 40 балів.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав не менше 20 балів.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Доповнення виступу:

1 бал – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

0,5 бала отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

1 бал отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

0,5 бала отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів

- Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов'язані зі змістом дисципліни.

Умови зарахування:

- Студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.
- Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь.
- За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах

- Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію тез досліджень.
- Умови зарахування:
- Студент має надати офіційне звернення до викладача.
- До звернення необхідно додати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).

Кількість балів:

- Участь з доповіддю на науково-практичній конференції: до 5 балів.
- Публікація тез конференції: до 5 балів.

Кожне звернення розглядається індивідуально. Рішення про зарахування додаткових балів приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальна кількість балів поточної успішності не може перевищувати 60 балів.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за залікову роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
0-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Глобальні проблеми сучасності : підручник / за ред. В. С. Бакірова (голова), А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 632 с.
2. Кістерський Л., Мармазов В., Піляєв І. Modernization of South Korea: Origins, Achievements, and the Experience for Ukraine : наукова стаття / Л. Кістерський, В. Мармазов, І. Піляєв. Economy of Ukraine. Київ : НАН України, 2021. № 9. с. 41-55. DOI: 10.15407/economyukr.2021.09.041 nasu-periodicals.org.ua
3. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність / Навч. посібник. /Т.О. Зінчук, О.Д. Ковальчук, Н.М. Куцмус [та ін]; за ред. Зінчук Т.О. К.: “Центр учбової літератури”. 2017. 512 с.
4. Міжнародні економічні відносини та менеджмент в умовах посилення глобалізаційних процесів : навч. посібник / за ред. С. М. Шкарлета, М. П. Бутка. К.: Центр учбової літератури, 2016. 527 с.
5. Мних О. Б. Трансфер інноваційних технологій на глобальних і національних ринках і його вплив на економіку. Бізнес Інформ. 2021. №11. С. 35-41.

6. Світова економіка : підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 349 с.
7. Шандра В., Аркуша О. Ukraine in the XIX Century: the Age of Modernization : історичний нарис / В. Шандра, О. Аркуша. Київ : Академперіодика, 2022. 706 с. ISBN 978-966-360-466-4.

Допоміжна література

1. Бандура О.В. Циклічність як форма поєднання стабільності та нестабільності в економічному розвитку. Економіка і прогнозування. № 4. 2019. С. 7-23.
2. Койбічук В.В., Безбах Т.І. Дослідження характеру та значимості впливу факторів ринку праці на інвестиційну привабливість країни. Економіка і прогнозування. №. 2. 2020. С. 80- 96.
3. Олійник А. А. Національна валютна система в умовах глобалізації. Економічний простір. № 11. 2016. С. 27-38.
4. Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття: наукове видання / наук. ред. У.Я. Садова. Львів, 2019. 110 с.
5. Kayizzi-Mugerwa S., Leyeka Lufumpa C. The Developmental State of Africa in Practice: Looking East with Focus on South Korea : book / Steve Kayizzi-Mugerwa, Charles Leyeka Lufumpa. London : Routledge, 2021. 230 p. ISBN 978-0-367-61934-3.
6. Hayward F. M. Fostering Institutional Development and Vital Change in Africa and Asia : book / Fred M. Hayward. Cham : Palgrave Macmillan, 2022. 175 p. ISBN 978-3-031-04364-2.
7. Murad R., Hussin S., Yusof R. Educational Modernization Drives the Development of Culture and Innovation : стаття / R. Murad, S. Hussin, R. Yusof // International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences. 2020. Vol. 10, No. 11. p. 1016-1031
8. Social and Solidarity Economy: The Ukrainian Choice ; [A. Filipenko (Ed.)] — Cambridge Scholars Publishing, 2017. 230 p. 19.
9. Van den Berg H. International Economics: A Heterodox Approach / H. Van den Berg.- 3rd Edition. — Routledge, 2017. — 628 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернет, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. au.int – Африканський Союз
2. www.ecowas.int – Економічна спільнота країн Західної Африки (ЕКОВАС)
3. www.sadc.int – Південноафриканське співтовариство розвитку (САДК)
4. www.eac.int – Східноафриканське співтовариство (САС)
5. www.pan-africanparliament.org – Панафриканський парламент

6. asean.org – Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН)
7. eng.sectesco.org – Шанхайська організація співробітництва (ШОС)
8. saarc-sec.org – Південноазійська асоціація регіонального співробітництва (СААРК)
9. www.unescap.org – Економічна і соціальна комісія ООН для Азії та Тихого океану (ЕСКАТО)
10. brics2024.gov.br – БРІКС
11. www.focac.org – Форум співробітництва Китай – Африка (ФОКАС)
12. www.afdb.org – Африканський банк розвитку (АБР)
13. www.worldbank.org – офіційний сайт Світового Банку
14. www.mfa.gov.ua – офіційний сайт Міністерства закордонних справ України
15. www.wto.org - офіційний сайт Світової організації торгівлі
16. www.un.org – офіційний сайт Організації об'єднаних націй (ООН)
17. <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державного комітету статистики України
18. <http://www.me.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України
19. <https://www.khanacademy.org/economics-finance-domain/core-finance>
20. <https://www.khanacademy.org/partner-content/crash-course1/crash-course-world-history/nationalism-imperialism-globalization/v/crash-course-world-history-41>
21. <https://www.khanacademy.org/economics-finance-domain/core-finance/stock-and-bonds>
22. <https://www.khanacademy.org/economics-finance-domain/microeconomics/choices-opp-cost-tutorial/gains-from-trade-tutorial/v/comparative-advantage-specialization-and-gains-from-trade>
23. <https://www.udemy.com/international-trade-and-new-geographic-econom>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/розпоряджень ректора/проректора або за змішаною формою навчання, або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Модернізаційні процеси в економіці країн Азії та Африки», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1549>

